

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kiinnitysluottopankin muuttamisesta liikepankiksi ja sulautumisesta liikepankkiin sekä laiksi leimaverolain 10 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tarkoituksena on antaa kiinnitysluottopankeille mahdollisuus toimintansa kehittämiseen muuttamalla kiinnitysluottopankki liikepankiksi ja sallimalla kiinnitysluottopankin sulautuminen liikepankkiin.

Esityksessä ehdotetaan, että kiinnitysluottopankki voitaisiin valtiovarainministeriön luvalla yksinkertaista muutosmenettelyä noudattaen muuttaa liikepankiksi siten, että pankki säilyy muutoksesta huolimatta samana oikeushenkilönä. Liikepankki vastaisi kiinnitysluottopan-

kin liikkeeseen laskemista obligaatiolainoista. Obligaatiolainojen vakuuksien osalta noudatettaisiin edelleen kiinnitysluottopankkilain säännöksiä.

Kiinnitysluottopankin sulautuminen liikepankkiin tehtäisiin myös mahdolliseksi. Sulautumiseen tarvittaisiin valtiovarainministeriön lupa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan heti kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen merkitys

1.1. Tavoitteet

1.1.1. Kiinnitysluottopankkien toimintaympäristön muutos

Kiinnitysluottopankkilain (545/69) mukaan kiinnitysluottopankki on osakeyhtiö, jonka tarkoituksena on etupäässä obligaatiolainoina tai muina pitkäaikaisina lainoina hankituista varoista myöntää pitkäaikaisia kuoleuslainoja pääasiassa joko kiinnitysvakuutta vastaan tai valtiolle, kunnille, kuntainliitoille ja seurakunnille taikka niiden takausta vastaan.

Kiinnitysluottopankeille on pankkilainsäädännössä eri rahalaitosten välisen työnjaon selkiyttämiseksi annettu yksinoikeus obligaatiolainoilla tapahtuvaan varainhankintaan.

Lainanantoa harjoittavista osakeyhtiöistä kiinnitysluottopankkien lisäksi vain luotto-osakeyhtiöillä on oikeus laskea liikkeeseen obligaatiolainoja. Kiinnitysluottopankki ei ole oikeutettu ottamaan talletuksia. Lyhytaikaista luottoa se saa ottaa ainoastaan satunnaisen rahantarpeensa tyydyttämiseksi.

Voimassa oleva kiinnitysluottopankkilaki on syntynyt säännösteltyjen rahoitusmarkkinoiden olosuhteissa. Kiinnitysluottopankit on pyritty säilyttämään kiinnitysluottopankkien kansainvälisestikin vakiintuneen perusuonteeseen mukaan erityisen turvallisina luottolaitoksina ja niiden toimintaa koskevien tiukkojen rajoitusten on katsottu lujittavan kiinnitysluottopankkien toiminnan vakautta. Säännöstelyillä rahoitusmarkkinoilla ja voimakkaassa luottojen ylikysyntätilanteessa kiinnitysluottopankkien

on ollut mahdollista toimia säädettyjen rajoitusten puitteissa taloudellisin perustein.

Rahoitusvarojen niukkuudesta on siirrytty oloihin, joissa rahoitusta on saatavissa kysyntää vastaavasti ja korot tasapainottavat markkinat. Rahoitusmarkkinoilla tapahtuneet muutokset vaikuttavat merkittävästi myös kiinnitysluottopankkien toimintaedellytyksiin. Kiinnitysluottopankeille syntyy toiminnassaan väistämättä muun muassa korkoriskejä, joiden hallintaan ei kiinnitysluottopankkilain puitteissa ole samoja mahdollisuuksia kuin esimerkiksi liikepankkilain mukaan on liikepankeilla.

Toisaalta rahoitusmarkkinoiden kehitys luo jatkuvasti uusia rahoitusinstrumentteja ja uusia mahdollisuuksia pankkien liiketoiminnalle. Kiinnitysluottopankkien mahdollisuudet hyödyntää näitä keinoja liiketoiminnassaan ovat varsin rajalliset. Kehitys on johtamassa tilanteeseen, jossa kiinnitysluottopankin vakavaraiseen asemaan perustuvat rahoitus- ja luotonantomahdollisuudet ovat vajaakäytössä.

Koska kiinnitysluottopankkien toiminta perustuu suurelta osin obligaatioilla hankittuun rahoitukseen, obligaatioita koskevalla lainsäädännöllä on olennainen vaikutus kiinnitysluottopankkien toimintaedellytyksiin. Laskemalla liikkeeseen verovapaita obligaatiolainoja kiinnitysluottopankit ovat saaneet käyttöönsä edullista rahoitusta pääasiassa elinkeinoelämän ja kuntien investointeihin myönnettäviin luotoihin.

Obligaatioiden verokohtelu on kuitenkin verouudistuksen yhteydessä muuttumassa. Kokonaisverouudistuksen keskeisiä tavoitteita ovat hallitusohjelman mukaan kaikkien tulolajien yhtäläinen verottaminen, omaisuustulojen verotuksen yhtenäistäminen ja marginaaliverotuksen alentaminen. Talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslakia koskevan hallituksen esityksen (hall.es. n:o 45/1988 vp.) perusteluisa on todettu verovapaiden obligaatioiden lisäävän paitsi verotuksen epäyhtenäisyyttä ja epäjohtonmukaisuutta, myös joukkovelkakirjamarkkinoiden hajanaisuutta. Markkinoiden toimintaedellytysten kannalta olisi pitkällä aikavälillä parempi, että yksityisille myytävät vaateet olisivat ehdoiltaan mahdollisimman vertailukelpoisia. Perustelujen mukaan esitetyt syyt puoltaisivat sitä, että verovapaiden obligaatioiden järjestelmästä luovuttaisiin ennen pitkää kokonaan.

Obligaatioiden veronhuojennuksia koskevasa hallituksen esityksessä on kuitenkin lähdetty

siitä, että verovapausjärjestelmästä ei pitäisi luopua ilman riittävän pitkää siirtymäkautta. Esityksen perusteella annetun talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain (726/88) mukaan voimassa olevat obligaatioiden veronhuojennukset koskevat vain sellaisia valtion ja kiinnitysluottopankkien vuosina 1989—1991 liikkeeseen laskemia 10 vuoden pituisia obligaatiolainoja, joiden korko on enintään Suomen Pankin peruskorko yhdellä prosenttiyksiköllä vähennettynä. Obligaatioiden veronhuojennusten merkityksen vähentyessä ja rahoitusmarkkinoiden kehittyessä on odotettavissa, että muiden joukkovelkakirjojen kuin obligaatioiden osuus varojen sijoituskohteena tulee lisääntymään.

Valtiovarainministeriössä on parhaillaan selvitetävänä joukkovelkakirjoja koskevan lainsäädännön kehittämistarve. Ministeriön asettama joukkovelkakirjalakityöryhmä on ehdottanut muistiossaan (1989: VM 6), että nykyinen joukkovelkakirjojen jako obligaatioihin, luotto- ja vastuudebentureihin ja muihin joukkovelkakirjoihin poistettaisiin. Ehdotuksen toteuttaminen merkitsisi sitä, että obligatioilla ei vastaisuudessa enää olisi turvaavuuden ja viranomaisvalvonnan osalta sitä erityisasemaa, jonka nykyinen lainsäädäntö niille antaa. Työryhmän ehdotusten toteuttamisella olisi olennainen vaikutus kiinnitysluottopankkien toimintaedellytyksiin. Työryhmän mielestä saattaisikin olla perusteltua, että joukkovelkakirjalainsäädännön muuttamista ei toteutetaisi erillisenä hankkeena, vaan se kytkettäisiin kiinnitysluottopankkeja koskevan lainsäädännön kokonaisuudistamisen yhteyteen.

1.1.2. Kiinnitysluottopankkien ja talletuspankkien välinen työnjako

Kiinnitysluottopankkien ja talletuksia vastaanottavien pankkien välistä työnjakoa on lainsäädännössä selkeytetty siten, että talletuspankeilla on oikeus vastaanottaa talletuksia, mutta ne eivät saa laskea liikkeeseen obligatiolainaa. Oikeus obligaatiolainojen liikkeeseenlaskemiseen on annettu kiinnitysluottopankeille ja luotto-osakeyhtiöille. Edellä esitettyä perinteistä pankkitoiminnan työnjakoa voidaan nykyisin kuitenkin pitää melko näennäisenä. Koska liikepankkien, säästöpankkien, osuuspankkien ja Postipankki Oy:n oikeutta omistaa kiinnitysluottopankkien osakkeita ei ole laissa rajoitettu, talletuspankit voivat käy-

tännössä omistamansa kiinnitysluottopankin kautta saada konserniensa käyttöön myös obliigaatorahoitusta. Suomessa toimivat kiinnitysluottopankit ovat kaikki liikepankkien omistamia tytäryhtiöitä.

Liikepankin mahdollisuudet liiketoiminnan harjoittamisessa ja varainhankinnassa ovat kiinnitysluottopankkia monipuolisemmat. Liikepankki on oikeutettu harjoittamaan kaikkea pankkitoimintaan kuuluvaa liiketoimintaa laissa säädetyin rajoituksin. Pankkitoiminnan kansainvälistyminen ja erikoistuminen on johtanut siihen, että liikepankillla saattaa olla tytäryhtiönään toinen liikepankki. Samoin on yleistä, että toimialaltaan erikoistunut pankki on toisen pankin tytäryhtiö.

Vallitsevaa tilannetta, jossa lainsäädäntö estää kiinnitysluottopankin muuttamisen liikepankiksi, ei voida pitää tyydyttävänä. Kiinnitysluottopankin muuttamisen liikepankiksi tulisi olla mahdollista, milloin pankki katsoo sen toimintansa kehittämisen kannalta tarpeelliseksi ja muutos ei ole yleisen edun vastainen. Esityksen tarkoituksena on luoda mahdollisuus kiinnitysluottopankin muuttamiseen liikepankiksi kiinnitysluottopankkia osakeyhtiönä purkamatta. Muodostettavalla liikepankillla olisi mahdollisuus itse valita toimintansa painopistealueet, mikä johtaisi rakenteeltaan monipuolisempaan ja tehokkaampaan pankkitoimintaan ja voisi osaltaan edistää myös pankkien välistä kilpailua.

Varaamalla kiinnitysluottopankkeina toimiville osakeyhtiöille mahdollisuus ryhtyä har-

joittamaan pankkitoimintaa liikepankkeina kiinnitysluottopankeille luotaisiin samalla tilaisuus sopeutua niiden pääasiallisen rahoitusmuodon eli obliigaatio- ja joukkovelkakirjalainamarkkinoiden muutoksiin. Liikepankiksi muuttuneet kiinnitysluottopankit voisivat muutoksen jälkeen käyttää joukkovelkakirjalainojen ja muiden pitkäaikaisten lainojen ohella niin varainhankinnassaan kuin antolainauksessaankin enenevässä määrin muun muassa lyhytaikaista rahoitusta ja rahoitusmarkkinoilla kehittyviä uusia instrumentteja. Liikepankiksi muuttuvien kiinnitysluottopankkien toimintamahdollisuudet paransivat erityisesti niillä elinkeinotoiminnan kehittyvillä aloilla, joille on tyypillistä reaaliavuuksien puute, kuten esimerkiksi kaupan, kuljetuksen, palvelusektorin, tutkimuksen ja tuotekehityksen investointien rahoitus.

Esityksen tarkoituksena on lisäksi antaa mahdollisuus yritysrakenteiden kehittämiseen sallimalla kiinnitysluottopankin sulautuminen liikepankkiin.

1.1.3. Kiinnitysluottopankkien taloudellinen merkitys

Suomessa toimi vuoden 1988 päättyessä seitsemän kiinnitysluottopankkia, jotka olivat kaikki eri talletuspankkien tytäryhtiöitä. Kiinnitysluottopankkien yhteenlaskettu taseiden loppusumma oli 24,4 miljardia markkaa 31.12.1988.

TAULUKKO 1: Kiinnitysluottopankkien taseen loppusumma, luottokanta, varaukset ja oma pääoma 31.12.1988, miljoonaa markkaa

	Tase	Luottokanta	Varaukset	Oma pääoma
Kansallislouottopankki Oy	1 239,0	897,9	24,4	103,0
Mortgage Bank of Finland Ltd	4 023,5	3 433,6	196,3	125,8
OKO-Investointipankki Oy	5 412,3	4 981,0	161,4	95,9
PSP-Kuntapankki Oy	1 637,9	1 504,5	21,3	47,8
Suomen Kiinteistöpankki Oy	7 481,2	6 453,4	172,3	110,1
Suomen Teollisuuspankki Oy	4 544,3	3 968,3	219,8	166,1
Ålands Hypoteksbank Ab	85,2	70,8	0,4	5,0
	24 423,4	21 309,5	795,9	653,7

Kiinnitysluottopankit toimivat pääasiassa elinkeinoelämän ja julkisyhteisöjen rahoittajina. Kiinnitysluottopankkien luottokanta oli vuoden 1988 päättyessä yhteensä 21,3 miljardia markkaa. Elinkeinoelämän osuus luottokan-

nasta oli 68 prosenttia, julkisyhteisöjen 29 prosenttia ja palkansaaja kotitalouksien osuus 3 prosenttia. Kiinnitysluottopankkien ulkomaan rahan määräisen antolainauksen osuus oli 16 prosenttia luottokannasta.

Talletuspankkien ja kiinnitysluottopankkien kotimainen antolainaus yleisölle 31.12.1988 oli yhteensä 329,5 miljardia markkaa. Kiinnitysluottopankkien osuus antolainauksesta oli 6,5 prosenttia.

TAULUKKO 2: Pankkien kotimainen antolainaus 31.12.1988

	milj. mk	prosenttia
Liikepankit	176 631	53,6
Säästöpankit	69 181	21,0
Osuuspankit	62 402	18,9
Kiinnitysluottopankit	<u>21 310</u>	<u>6,5</u>
Yhteensä	329 524	100

Kiinnitysluottopankkien varainhankinta tapahtuu pääsääntöisesti obligaatiolainoina ja muina pitkäaikaisina lainoina. Valtaosa kiinnitysluottopankkien varainhankinnasta on toteutettu kotimaisilla pääomamarkkinoilla. Vuosina 1980—1988 kiinnitysluottopankit ovat laskeneet liikkeeseen verottomia yleislainoja pääomamäärältään yhteensä 9 995 miljoonaa markkaa, mikä on 21,5 prosenttia liikkeeseen laskettujen verottomien obligaatiolainojen yhteismäärästä. Verollisia yleislainoja kiinnitysluottopankit ovat 1980-luvulla laskeneet liikkeeseen yhteensä 4 307 miljoonan markan arvosta, mikä on 12,2 prosenttia kotimaan markkinoilla liikkeeseen laskettujen verollisten yleislainojen yhteismäärästä. Kotimaisten joukkovelkakirjojen liikkeessä olevasta lainakanasta 31.12.1988 kiinnitysluottopankkien liikkeeseen laskemien joukkovelkakirjojen osuus oli 17,5 prosenttia.

TAULUKKO 3: Kotimaiset yleisöjoukkovelkakirjaemissiot vuosina 1980—1988

	Verottomat lainat yhteensä	Kiinnitys- luotto- pankkien verottomat lainat	Verolliset lainat yhteensä	Kiinnitys- luotto- pankkien verolliset lainat
1980	2 633,5	483,0	150,0	50,0
1981	2 383,6	458,0	196,0	30,0
1982	3 068,2	600,0	473,9	25,0
1983	3 882,4	700,0	1 151,0	80,0
1984	5 336,3	950,0	1 946,8	150,0
1985	6 394,4	1 350,0	8 069,7	585,0
1986	7 486,8	1 799,0	5 987,4	1 365,0
1987	8 829,8	2 090,0	9 408,9	1 405,0
1988	<u>6 522,0</u>	<u>1 565,0</u>	<u>7 861,0</u>	<u>617,0</u>
Yhteensä	46 537,0	9 995,0	35 244,7	4 307,0

1.2. Keinot

Esityksessä ehdotetaan, että tehtäisiin mahdolliseksi muuttaa kiinnitysluottopankki liikepankiksi suoraan ilman kiinnitysluottopankin purkamista ja uuden liikepankin perustamista. Tämä merkitsisi pankin säilymistä muutoksesta huolimatta samana oikeushenkilönä. Muutos ehdotetaan toteutettavaksi säätämällä erillinen laki kiinnitysluottopankin muuttamisesta liikepankiksi. Liikepankkilain ja kiinnitysluottopankkilain samankaltaisuuden vuoksi kiinnitysluottopankki voisi yleensä melko vähäisin yhtiöjärjestyksen muutoksin ja eräin muin toimenpitein täyttää liikepankkilain säännökset pankin yhtiöjärjestyksestä, hallinnosta, vaka-varaisuudesta ja maksuvalmiudesta.

Kiinnitysluottopankin muuttamiseksi liikepankiksi vaadittaisiin valtiovarainministeriön lupa. Pankin aikaisempi toimilupa koskee vain kiinnitysluottopankkitoiminnan harjoittamista. Muutoksen jälkeen pankilla olisi oikeus ottaa talletuksia yleisöltä ja sillä olisi muutoinkin mahdollisuus harjoittaa varainhankinnassaan ja sijoituksissaan kiinnitysluottopankkia monipuolisempaa toimintaa.

Liikepankkia koskevan kiellon ottaa obligaatiolainaa on katsottava tarkoittavan myös sitä, ettei kiinnitysluottopankin liikkeeseen laskemaa obligaatiolainaa voida siirtää liikepankin vastattavaksi. Liikepankkilain perustelujen (hall.es. n:o 53/1969 vp.) mukaan sen on katsottu merkitsevän kiinnitysluottopankkien ja talletuksia vastaanottavien rahalaitosten välisen työnjaon lakisääteistä selventämistä, mitä on pidetty tarpeellisena talletusten ja obligaatiolainojen ottamiselle rakentuvan toiminnan erilaisuuden vuoksi. Esityksessä ehdotetaan, että liikepankki vastaa muutoksen jälkeen kiinnitysluottopankin liikkeeseen laskemista obligaatiolainoista. Näiden lainojen vakuuksien osalta noudatettaisiin edelleen kiinnitysluottopankkilain säännöksiä. Ehdotettu muutos ei siten huonontaisi obligaatioiden haltijoiden asemaa.

Koska kiinnitysluottopankin varojen hankinta tapahtuu pääasiassa pitkäaikaisin varainhankintamuodoin, siltä ei edellytetä kassavarannon pitämistä. Kiinnitysluottopankin harjoittaman toiminnan luonteen johdosta se ei yleensä täytä liikepankkilain mukaista kassavarantovaatimusta. Tämän vuoksi ehdotetaan lyhyttä siirtymäaikaa, jonka kuluessa lain nojalta liikepankiksi muuttuneen kiinnitysluotto-

pankin olisi täytettävä liikepankkilaisissa säädetty kassavarantovelvoite.

Liikepankiksi muuttunut kiinnitysluotto-pankki voisi ilman uutta sääntelyä sulautua liikepankkiin. Menettelyn yksinkertaistamiseksi ehdotetaan sallittavaksi myös kiinnitysluotto-pankin sulautuminen suoraan liikepankkiin. Sulautumiseen vaadittaisiin valtiovarainministeriön lupa samoin kuin muissakin pankkien välisissä sulautumisissa.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Nykyinen tilanne

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kiinnitysluotto-pankkia ei voida muuttaa liikepankiksi. Kiinnitysluotto-pankki voidaan lopettaa ainoastaan purkamismenettelyn tai sulautumisen kautta. Liikepankki voi puolestaan syntyä vain perustamistoimin. Perustajina tulee olla vähintään kymmenen täysivaltaista Suomen kansalaista tai viisi suomalaista yhteisöä tai säätiötä.

Kiinnitysluotto-pankkilain 76 a §:n mukaan kiinnitysluotto-pankki voi sulautua valtiovarainministeriön luvalla toiseen kiinnitysluotto-pankkiin. Kaksi tai useampia kiinnitysluotto-pankkeja voi sulautua perustamalla uuden kiinnitysluotto-pankin. Muu kuin pankkitoimintaa harjoittava osakeyhtiö voi myös sulautua pankkiin. Kiinnitysluotto-pankki ei sen sijaan voi voimassa olevan lainsäädännön mukaan sulautua liikepankkiin.

Kiinnitysluotto-pankin purkaminen olisi myös verotuksellisesti raskasta. Purkautuvan pankin verotuksessa omaisuuden luovutushinnaksi katsottaisiin sen käypä arvo purkuhetkellä. Verotuksessa tehdyt varaukset purkautuvat myös veronalaiseksi tuloksi. Osakkeenomistajan verotuksessa yhtiöstä saatu jako-osuus arvostetaan myyntivoittoverotuksessa käypään arvoon.

2.2. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä kiinnitysluotto-pankkien valtiovarainministeriölle tekemän aloitteen pohjalta.

Lakiehdotuksesta on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, Suomen Pankilta, pankkিতarkastusvirastolta, patentti- ja rekisterihallitukselta, Suomen Pankkiyhdistys r.y:ltä, Suomen Säästöpankkiliitto r.y:ltä, Osuuspankkien Keskusliitto r.y:ltä ja kaikilta kiinnitysluotto-pankeilta. Lausunnoissa on pidetty tarpeellisenä ehdotetun lain säätämistä, koska se tarjoaa erään mahdollisuuden kiinnitysluotto-pankkien toiminnan sopeuttamiseksi muuttuneisiin olosuhteisiin. Lausunnoissa on lisäksi kiinnitetty huomiota voimassa olevan kiinnitysluotto-pankkilain vanhentuneisuuteen. Tärkeänä on pidetty kiinnitysluotto-pankkeja koskevan lainsäädännön uudistamista rahoitusmarkkinoilla tapahtuneiden muutosten edellyttämällä tavalla.

3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen toteuttamisella ei ole organisatorisia eikä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Ehdotettu muutos antaa mahdollisuuden toimintaympäristön muutoksen huomioon ottavaan pankkitoiminnan rakenteelliseen muutokseen ja kiinnitysluotto-pankkien käytössä olevien voimavarojen tehokkaampaan taloudelliseen hyödyntämiseen. Taloudelliset vaikutukset jäävät kuitenkin vähäisiksi jo siitäkin syystä, että lakia mahdollisesti hyväkseen käyttävien kiinnitysluotto-pankkien lukumäärä on vähäinen.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Talletuspankkeja koskevan lainsäädännön uudistaminen on parhaillaan valmisteltavana valtiovarainministeriössä. Talletuspankkilainsäädäntöä koskeva ehdotus tulee sisältämään ehdotukset laiksi talletuspankkien toiminnasta sekä ehdotukset liikepankkilaisiksi, osuuspankkilaisiksi ja säästöpankkilaisiksi. Lakien on tarkoitus tulla voimaan vuoden 1990 aikana. Talletuspankkeja koskevan uudistuksen jälkeen tulee selvitettäväksi myös kiinnitysluotto-pankkilain muutostarve.

Tähän esitykseen sisältyvän lain säätämistä on muun muassa obligaatioiden veronhuojenusten asteittaisen poistumisen johdosta pidet-

tävä tarpeellisena jo ennen edellä tarkoitettua kokonaisuudistuksen toteutumista. Tämän lain

säättäminen ei vaikeuta talletuspankkilainsäädännön uudistamista.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki kiinnitysluottopankin muuttamisesta liikepankiksi ja sulautumisesta liikepankkiin

1 §. Säännöksen mukaan kiinnitysluottopankki voidaan muuttaa liikepankiksi siinä järjestyksessä kuin ehdotetussa laissa säädetään. Pankki pysyisi muutoksesta huolimatta samana oikeushenkilönä. Kiinnitysluottopankki voisi myös sulautua liikepankkiin. Koska Postipankki Oy:hyn sovelletaan Postipankki Oy:stä annetun lain (972/87) mukaan liikepankkeja koskevia säännöksiä, mikäli mainitussa laissa ei toisin säädetä, kiinnitysluottopankin sulautuminen Postipankki Oy:hyn olisi myös sallittua.

2 §. Pykälässä säädettäisiin kiinnitysluottopankin päätöksenteosta haluttaessa muuttaa pankki liikepankiksi. Osakeyhtiömuotoisen kiinnitysluottopankin muuttaminen samaa yhteisömuotoa olevaksi liikepankiksi merkitsee lähinnä pankin toimialan muutosta. Tästä syystä päätös kiinnitysluottopankin muuttamisesta liikepankiksi olisi pykälän 1 momentin mukaan tehtävä samassa järjestyksessä kuin kiinnitysluottopankin yhtiöjärjestyksestä on muutettava. Osakeyhtiölain mukaan yhtiöjärjestyksen muuttaminen edellyttää, että vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä ja kokouksessa edustetuista osakkeista ovat sitä kannattaneet. Yhtiöjärjestyksessä olevalla määräyksellä on mahdollista tiukentaa yhtiöjärjestyksen muuttamiselle asetettua määränemmistövaatimusta. Liikepankiksi muuttamista koskevan päätöksen yhteydessä on hyväksyttävä myös liikepankin yhtiöjärjestys.

Liikepankin hallintoa koskevat säännökset poikkeavat jossain määrin kiinnitysluottopankkilain säännöksistä. Liikepankin hallintoa hoitavat hallintoneuvosto, hallituksen toimiva johtokunta ja toimitusjohtaja. Yhtiökokous valitsee hallintoneuvoston, jossa on oltava vä-

hintään yhdeksän jäsentä. Hallintoneuvosto valitsee johtokunnan ja toimitusjohtajan. Kiinnitysluottopankin hallintoa hoitaa yhtiökokouksen valitsema hallitus ja toimitusjohtaja. Hallitus valitsee toimitusjohtajan. Kiinnitysluottopankin yhtiöjärjestyksessä voidaan kuitenkin määrätä asetettavaksi hallintoneuvosto, jossa on oltava vähintään viisi jäsentä. Pankin hallituksena toimii tällöin hallintoneuvoston valitsema johtokunta.

Sen jälkeen, kun liikepankiksi muuttamista koskeva päätös on tehty ja hyväksytty liikepankin yhtiöjärjestys, yhtiökokouksessa olisi valittava liikepankin hallintoneuvosto, tilintarkastajat ja varatilintarkastajat. Näiden toimielinten valinta tapahtuu liikepankkilain säännöksiä ja liikepankin yhtiöjärjestyksessä annettuja määräyksiä noudattaen. Kaikki muutokseen liittyvät yhtiökokouksen päätökset tehdään siten samassa yhtiökokouksessa. Säännöksellä pyritään muutosmenettelyn tekemiseen mahdollisimman yksinkertaiseksi. Hallintoneuvosto valitsee sen jälkeen liikepankin johtokunnan ja toimitusjohtajan.

3 §. Liikepankiksi muuttaminen olisi mahdollinen ainoastaan valtiovarainministeriön luvalla. Lupa vastaisi liikepankin toimilupaa. Liikepankin yhtiöjärjestykselle olisi myös haettava valtiovarainministeriön vahvistus. Ministeriöllä olisi oikeus tarvittaessa antaa liikepankiksi muuttamista koskevia tarkempia määräyksiä. Määräykset voisivat koskea esimerkiksi välitilinpäätöksen tekemistä silloin, kun muutos tapahtuisi kesken tilikauden ja muutoksesta tiedottamista.

4 §. Pykälässä säädettäisiin kaupparekisterille muutoksesta tehtävästä ilmoituksesta. Ilmoitus vastaisi liikepankin yhtiöjärjestyksen muuttamisesta tehtävää ilmoitusta.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, minä ajankohtana kiinnitysluottopankki muuttuu liikepankiksi. Ehdotuksen mukaan tämä tapahtuisi silloin, kun muutos merkitään kaupparekisteriin. Rekisterimerkinnällä on siten oikeut-

ta luova merkitys. Kaupparekisterimerkinnän jälkeen pankki voi aloittaa liikepankkitoiminnan harjoittamisen. Koska yhtiö säilyy muutoksesta huolimatta samana oikeushenkilönä, liikepankilla on kaikki ne oikeudet ja velvollisuudet, jotka kiinnitysluottopankilla oli. Minkäänlaista omaisuuden siirtymistä oikeushenkilöltä toiselle ei muuttumisen yhteydessä tapahdu. Yhtiön kirjanpito jatkuu sellaisenaan eikä muutos aiheuta veroseuraamuksia.

Liikepankkilain 11 §:ssä tarkoitetut selvitykset, joita ovat kaupparekisterinote, yhtiöjärjestys ja päätös sen vahvistamisesta sekä hallintoneuvoston antamat pankin toimintaa ja tarkastajia koskevat ohjeet sekä pankin johtoa ja tilintarkastajia koskevat tiedot olisi toimitettava pankkitarkastusvirastolle viivytyksettä liikepankiksi muuttumisen tultua merkityksi kaupparekisteriin.

5 §. Säännös sisältää eräitä lievennyksiä liikepankkilaissa asetettuihin rajoituksiin, jotka koskevat pankin luottamus- tai toimihenkilöiden oikeutta osallistua toisen talletuksia vastaanottavan pankin hallintoon. Näiden rajoitusten tarkoituksena on turvata pankkialaisuuden säilyminen ja estää liikesalaisuuksien hyväksikäyttö toisen talletuspankin toiminnassa. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että samaan konserniin kuuluvan liikepankin luottamus- tai toimihenkilö voisi kuulua ehdotetun lain nojalla muodostetun liikepankin hallintoon tai olla sen toimihenkilö. Sääntely on tarpeen, jotta konsernia voidaan asianmukaisesti johtaa ja valvoa.

6 §. Liikepankin on liikepankkilain 45 §:n mukaan pidettävä liikkeensä laatuun ja laajuuteen nähden riittävää ja rakenteeltaan tarkoituksenmukaista kassavarantoa. Kassavarannon on oltava vähintään kaksikymmentä prosenttia pankin vaadittaessa maksettavista veloista ja viisi prosenttia pankin muista veloista. Kiinnitysluottopankin toiminnan luonteesta johtuen sillä ei yleensä ole liikepankkilaissa vaatimukset täyttävää kassavarantoa. Tämän vuoksi säännöksessä ehdotetaan, että liikepankiksi muuttuneen kiinnitysluottopankin olisi täytettävä liikepankkilaissa säädetty kassavarantovaatimus kolmen kuukauden kuluessa liikepankiksi muuttumisesta. Pankkitarkastusvirastolla olisi erityisistä syistä oikeus myöntää tähän määräaikaan pidennystä.

7 §. Kiinnitysluottopankin sulautuminen liikepankkiin olisi mahdollista valtiovarainministeriön luvalla. Valtiovarainministeriö voi luvan

myöntämistä harkitessaan ottaa huomioon muun muassa sulautumisen vaikutukset liikepankin vakavaraisuuteen ja kilpailuolosuhteisiin pankkialalla. Valtiovarainministeriöllä olisi oikeus antaa kussakin yksittäistapauksessa tarkemmat määräykset siitä, miten sulautumisessa on meneteltävä. Tällaiset määräykset voivat koskea esimerkiksi sulautuvien pankkien kirjanpitojen yhdistämistä, saatavien ja velkojen siirtoa, sulautumisen kuuluttamista Virallisessa lehdessä sekä sitä, miten sulautuvalle pankille myönnetyt luvat siirtyvät sulautumisessa.

Sulautumisessa noudatetaan muilta osin lähikohtaisesti osakeyhtiölain säännöksiä. Pykälän 3 momentin mukaan osakeyhtiölain kuultusmenettelyä koskevat säännökset eivät kuitenkaan koskisi kiinnitysluottopankin sulautumista liikepankkiin.

Pykälä vastaa liikepankkien ja vastaavasti kiinnitysluottopankkien keskinäisestä sulautumisesta annettuja säännöksiä.

8 §. Pykälässä säädetään valtiovarainministeriön luvasta kaupparekisteriin tehtävästä merkinnästä. Sulautuminen katsottaisiin osakeyhtiölain 14 luvun 6 §:n 1 momentin säännöstä vastaavasti tapahtuneeksi silloin, kuin valtiovarainministeriön myöntämä sulautumislupa on merkitty kaupparekisteriin.

9 §. Liikepankki ei saa liikepankkilain 39 §:n mukaan ottaa obligaatiolainaa. Ehdotetun säännöksen mukaan kiinnitysluottopankilla muutoshetkellä olleet obligaatiolainat voivat kuitenkin olla kiinnitysluottopankista muodostetun liikepankin vastattavina. Sama poikkeus koskee vastaanottavaa liikepankkia kiinnitysluottopankin sulautuessa liikepankkiin.

Kiinnitysluottopankkilain nojalla pankkitarkastusviraston haltuun annetut obligaatiolainojen vakuudet säilyvät liikepankkilaiksi muuttumisen tai sulautumisen jälkeenkin pankkitarkastusviraston hallussa. Näitä obligaatiolainoja koskisivat myös kiinnitysluottopankkilain säännökset obligaatiolainan lisävakuuksien asettamisesta ja obligaatioiden takaisin vaihtamisesta.

10 §. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan heti kun se on vahvistettu.

1.2. Leimaverolaki

Lain 10 §:n päätöstä, pöytäkirjanotetta tai muuta toimituskirjaa koskevan nimikkeen 3

kohtaan ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että kiinnitysluottopankin muuttamista liikepankiksi koskevasta valtiovarainministeriön luvasta peritään leimaveroa sama määrä kuin liikepankin toimilupaa koskevasta valtiovarainministeriön päätöksestä. Liikepankin muodostaminen esityksessä ehdotettua muutosmenettelyä hyväksi käyttäen ei olisi siten leimaverotuksen kannalta edullisempää kuin uuden liikepankin perustaminen.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisesti.

1.

Laki

kiinnitysluottopankin muuttamisesta liikepankiksi ja sulautumisesta liikepankkiin

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kiinnitysluottopankki voidaan muuttaa liikepankiksi ja se voi sulautua liikepankkiin siinä järjestyksessä kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Päätös kiinnitysluottopankin muuttamisesta liikepankiksi on tehtävä siinä järjestyksessä kuin kiinnitysluottopankin yhtiöjärjestyksen muuttamisesta on laissa säädetty ja kiinnitysluottopankin yhtiöjärjestyksessä määrätty. Päätöksessä on hyväksyttävä liikepankille liikepankkilain (540/69) mukaisesti laadittu yhtiöjärjestys.

Liikepankiksi muuttamisesta päättäneessä yhtiökokouksessa on tämän jälkeen valittava liikepankin hallintoneuvoston jäsenet, tilintarkastajat ja varatilintarkastajat noudattaen liikepankkilain säännöksiä ja muodostettavan liikepankin yhtiöjärjestyksen määräyksiä.

3 §

Kiinnitysluottopankin muuttamiselle liikepankiksi on haettava valtiovarainministeriöltä lupa. Lupa vastaa liikepankin toimilupaa. Li-

simman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytyt ja vahvistettu.

3. Säättämisjärjestys

Koska leimaverolain muuttamista koskevassa ehdotuksessa on kysymys uudesta verosta, toinen lakiehdotus olisi käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n mukaisessa yhtä vuotta pidemmältä ajalta kannettavaa veroa koskevassa säättämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

kepankin yhtiöjärjestykselle on haettava valtiovarainministeriön vahvistus.

Valtiovarainministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, miten kussakin tapauksessa on meneteltävä muutettaessa kiinnitysluottopankki liikepankiksi.

4 §

Liikepankille valitun johtokunnan on tehtävä kaupparekisteriin ilmoitus kiinnitysluottopankin muuttamisesta liikepankiksi. Tällöin on soveltuvin osin noudatettava, mitä liikepankin yhtiöjärjestyksen muuttamista koskevasta ilmoituksesta on säädetty.

Kiinnitysluottopankki muuttuu liikepankiksi, kun muutos merkitään kaupparekisteriin.

Liikepankin tulee antaa liikepankkilain 11 §:ssä tarkoitetut selvitykset pankkitarkastusvirastolle viivytyksettä sen jälkeen, kun muutos on merkitty kaupparekisteriin.

5 §

Liikepankin hallintoneuvoston tai johtokunnan jäsen, toimitusjohtaja, toimihenkilö tai sivukonttorin valvoja voi liikepankkilain

14 §:n 4 momentin säännöksen estämättä olla liikepankin konserniin kuuluvan tämän lain nojalla muodostetun liikepankin hallintoneuvoston tai johtokunnan jäsen taikka varajäsen tai toimihenkilö.

6 §

Kiinnitysluottopankista muodostetun liikepankin on saatettava kassavarantonsa liikepankin kassavarantoa koskevien säännöksiä mukaiseksi kolmen kuukauden kuluessa liikepankiksi muuttumisesta. Pankkitarkastusvirasto voi erityisistä syistä myöntää pidennyksen tässä pykälässä tarkoitettuun määräaikaan.

7 §

Kiinnitysluottopankin sulautumiseen liikepankkiin on haettava valtiovarainministeriöltä lupa.

Valtiovarainministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, miten kussakin tapauksessa on meneteltävä kiinnitysluottopankin sulautuessa liikepankkiin.

Osakeyhtiölain 14 luvun 4 §:n ja 5 §:n 1 momentin säännökset eivät koske kiinnitysluottopankin sulautumista liikepankkiin.

8 §

Liikepankin ja kiinnitysluottopankin on tehtävä valtiovarainministeriön sulautumista koskevasta luvasta ilmoitus kaupparekisteriin neljän kuukauden kuluessa luvan myöntämisestä. Mitä osakeyhtiölain 14 luvun 5 §:n 2 ja 3 momentissa ja 6 §:ssä on säädetty tuomioistuimen luvan rekisteröimisestä ja vastikkeen jaosta sekä lopputilityksestä on soveltuvin osin voimassa valtiovarainministeriön luvan rekisteröimisestä sekä vastikkeen jaosta ja lopputilityksestä kiinnitysluottopankin sulautuessa liikepankkiin.

9 §

Kiinnitysluottopankin muututtua liikepankiksi tai sulaututtua liikepankkiin liikepankki vastaa liikepankkilain 39 §:n säännöksen estämättä kiinnitysluottopankin liikkeeseen laskevista obligaatiolainoista. Näiden obligaatiolainojen osalta noudatetaan edelleen kiinnitysluottopankkilain 35—37 §:n säännöksiä.

10 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

2.

L a k i**leimaverolain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain 10 §:n *Päätöstä, pöytäkirjanotetta tai muuta toimituskirjaa* koskevan nimikkeen 3 kohdan alakohta a, sellaisena kuin se on 26 päivänä toukokuuta 1989 annetussa laissa (501/89), näin kuuluvaksi:

10 §

Seuraavat toimituskirjat tai viranomaiselle esitettyyn asiakirjaan merkityt lupatodistukset, mikäli ne eivät ole leimaverosta vapaat, on 6 ja 8 §:ssä säädetyn leiman sijasta varustettava leimalla seuraavin määrin:

Päätös, pöytäkirjanote tai muu toimituskirja, jolla myönnetään lupa tai oikeus:

3) pankkiliikkeen, arvopaperinvälitysliikkeis-

tä annetussa laissa (499/89) tarkoitetun arvopaperinvälitysliikkeen tai sijoitusrahastolaissa (480/87) tarkoitetun rahastoyhtiön toiminnan harjoittamiseen:

a) liikepankin perustamiseen ja kiinnitysluotopankin muuttamiseen liikepankiksi 220 000 markkaa;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 _____ .

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 1989

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Ulla Puolanne*

2.

L a k i

leimaverolain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain 10 §:n *Päätöstä, pöytäkirjanotetta tai muuta toimituskirjaa* koskevan nimikkeen 3 kohdan alakohta a, sellaisena kuin se on 26 päivänä toukokuuta 1989 annetussa laissa (501/89), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

Seuraavat toimituskirjat tai viranomaiselle esitettyyn asiakirjaan merkityt lupatodistukset, mikäli ne eivät ole leimaverosta vapaat, on 6 ja 8 §:ssä säädetyn leiman sijasta varustettava leimalla seuraavin määrin:

Päätös, pöytäkirjanote tai muu toimituskirja, jolla myönnetään lupa tai oikeus:

3) pankkiliikkeen, arvopaperinvälitysliikkeistä annetussa laissa (499/89) tarkoitetun arvopaperinvälitysliikkeen tai sijoitusrahastolaissa (480/87) tarkoitetun rahastoyhtiön toiminnan harjoittamiseen:

a) liikepankin perustamiseen 220 000 markkaa;

a) liikepankin perustamiseen ja kiinnitysluotopankin muuttamiseen liikepankiksi 220 000 markkaa;

 Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 19 .
